

Stanovisko Evropského výboru regionů k tématu Digitální Evropa pro všechny – realizace inteligentních a inkluzivních řešení v praxi

(2020/C 39/18)

Zpravodajka: Anne KARJALAINEN (FI/SES), členka rady města Kerava

POLITICKÁ DOPORUČENÍ

EVROPSKÝ VÝBOR REGIONŮ

Úvod

1. předkládá na žádost **finského předsednictví Rady Evropské unie** přesvědčivé návrhy ohledně toho, jak mohou místní a regionální společnosti vypracovávat a zavádět inteligentní a inkluzivní digitální řešení pro všechny občany bez ohledu na to, v které části Evropské unie žijí;
2. bere v úvahu návrhy předsedy a prvního místopředsedy VR obsažené ve strategickém dokumentu Digitální Evropa pro všechny ⁽¹⁾, které mají být zahrnuty do strategického programu příští Evropské komise pro rozvoj jednotného digitálního trhu;
3. doufá, že návrhy budou přínosem ke **strategickému zaměření programu Digitální Evropa vypracovaného Evropskou komisí**, v němž bude určen obsah pracovních programů a žádostí o poskytnutí zvláštního financování na období 2021–2022. Chtěl by přispět k investičním prioritám programu Digitální Evropa, jimiž jsou vysoce výkonná výpočetní technika, umělá inteligence, kybernetická bezpečnost, pokročilé digitální dovednosti a podpora co nejšířšího využívání digitálních technologií v různých skupinách společnosti;

Společenské výzvy, které je třeba řešit digitálně

4. je znepokojen tím, že přestože je v prioritách budoucího politického programu Komise zohledněna nutnost prosazovat nejmodernější technologie, jako je umělá inteligence a ekonomika platforem, není kladen dostatečný důraz na inkluzivní jednotný digitální trh;
5. zdůrazňuje, že aby byl úspěch jednotného digitálního trhu trvalý, musí z něj mít prospěch všichni občané v celé Evropské unii;
6. podporuje návrh Evropské komise na vytvoření spolehlivého programu Digitální Evropa, který musí být prováděn po celé Evropské unii prostřednictvím sítě regionálních center pro digitální inovace, jež bude financována z prostředků programu, tak aby všichni měli náležitou možnost požívat výhod plynoucích z výměny informací, vzájemného učení a rozvoje meziregionálních partnerství;
7. domnívá se, že přístup k digitální ekonomice a aktivní zapojení do ní je rozhodující pro úspěšný místní a regionální rozvoj v budoucnosti;
8. domnívá se, že výraz „digitální soudržnost“ je dalším důležitým rozměrem tradiční koncepce hospodářské, sociální a územní soudržnosti zakotvené ve Smlouvě o EU. VR proto navrhuje vést otevřenou diskusi o budoucí úloze digitalizace při podporování „soudržnosti“ v Evropské unii, jejímž účelem by bylo řešit společenské problémy, jako je demografická výzva, změna klimatu a měnící se pracovní prostředí, a zároveň zajistit, aby žádný občan ani žádný region nezůstal opomenut, a podpořit podnikání;
9. vítá, že Komise zaujala přístup založený na konkrétních jevech, který při hledání řešení globálních výzev umožní využít výzkum a inovace. Digitální technologie hrají zásadní úlohu při snaze členských států EU řešit závažné společenské výzvy, jimž čelí místní a regionální orgány v celé EU např. v souvislosti se změnou klimatu, demografickými změnami či změnami na trhu práce;

⁽¹⁾ COR-2019-03082-00-00-TCD-TRA.

10. vyzdvihuje zejména potenciál stávajících a nově vznikajících technologií ve veřejném sektoru při snižování administrativní zátěže a omezování vzniku odpadů, při zvyšování úspory z důvodu vyšší efektivity a při předkládání nových řešení společenských výzev;
11. podporuje takovou vizi Evropy, v jejímž rámci mohou digitální technologie, inovace a umělá inteligence zajistit evropským občanům konkurenceschopná pracovní místa, lepší zdraví a kvalitu života, veřejné služby a přístup k mezinárodním znalostním tokům;
12. požaduje úzkou evropskou spolupráci mezi všemi úrovněmi veřejné správy v EU s cílem dosáhnout lepšího využívání, dalšího posílení a rozšíření digitální transformace ve městech a společenstvích podněcované občany;
13. konstatuje, že z hlediska politiky EU jsou zásadní investice do vytváření inovativního prostředí a posilování inovací v klíčových technologiích – jako je umělá inteligence, internet věcí a technologie 5G – na místní a regionální úrovni v celé EU. Za klíčovou příležitost označuje v této souvislosti regionální strategie inteligentní specializace v rámci příslušných fondů EU;
14. zastává názor, že regiony musí mít možnost hodnotit situaci stávajících center, a to na základě kritérií určených pro centra pro digitální inovace a jejich budoucích úkolů. Mají-li mít malé a střední podniky a místní orgány z odborných znalostí center skutečný prospěch, měly by tato centra a jejich sítě fungovat efektivně a mít vysokou úroveň odbornosti a služeb. Ke splnění tohoto cíle je důležité regionální a tematické pokrytí center a spolupráce s místními školami i vysokými školami a ucelenými regionálními systémy;
15. zdůrazňuje, že síť center pro digitální inovace by měla být podporována v celé EU, aby bylo zajištěno, že každý region úrovně NUTS2 bude mít takovéto centrum zřízené za podpory programu Digitální Evropa;
16. konstatuje, že silnou stránkou Evropy by měla být její schopnost určit příležitosti, které nabízí umělá inteligence, a etické otázky a oba tyto aspekty sladit. Základní společné hodnoty Evropy jsou dobrou příležitostí ke sladění demokracie a lidských práv s umělou inteligencí. Pro umělou inteligenci je nutné vypracovat etické pokyny a právní rámec;
17. zdůrazňuje, že je zapotřebí, aby se místní a regionální orgány zapojily do rozsáhlé spolupráce s cílem zlepšit interoperabilitu orgánů veřejné správy a poskytování veřejných služeb. Rozvoj přeshraničních infrastruktur, interoperability a společných norem je jedním z prvků programu Digitální Evropa, který může přinést skutečnou evropskou přidanou hodnotu. I nadále by mělo pokračovat propojování velkých evropských, vnitrostátních a regionálních infrastruktur. Za tímto účelem vyzývá k pokračování v programu ISA2 (Řešení interoperability pro evropské orgány veřejné správy) i po roce 2020;

Posílit pravomoci místních a regionálních orgánů

18. připomíná, že součástí evropské digitální transformace musí být města a regiony všech velikostí a po celé Evropě. Regiony a obce musejí rozhodovat o správním přehodnocení, technické infrastruktuře, službách a politice týkající se dat. Program Digitální Evropa by měl zaměstnancům místních a regionálních orgánů poskytnout odvětvové školicí programy v oblasti pokročilých digitálních dovedností;
19. podporuje připravované prohlášení Eurocities nazvané „Spolupráce, odpovědnost a podpora“, které se týká spojení sil v zájmu prosazování digitální transformace v evropských městech a společenstvích, aby byla posílena úzká evropská spolupráce mezi všemi úrovněmi veřejné správy v EU s cílem dosáhnout lepšího využívání, dalšího posílení a rozšíření digitální transformace ve městech a společenstvích podněcované občany;
20. souhlasí s Eurocities, že města a společenství jsou ideálním prostředím pro testování digitálních řešení, které zaručí koordinované zapojení zainteresovaných stran a aktivní účast občanů;
21. vyzývá místní a regionální orgány, aby podporovaly dialog o pracovních podmínkách a právech zaměstnanců ve stále digitalizovanějším pracovním prostředí mezi všemi úrovněmi veřejné správy a průmyslem, zaměstnavateli a odbory a aby přezkoumaly politiky zaměstnanosti členských států EU tak, aby zohledňovaly poslední technologický vývoj;
22. poukazuje na to, že klíčovými aspekty udržitelného rozvoje je zajišťování dodávek přírodních zdrojů a snižování uhlíkové stopy. Udržitelný rozvoj lze urychlit prostřednictvím digitalizace a zavádění inteligentních řešení v podnikatelské činnosti, v každodenním životě a ve veřejných službách, zejména v oblasti dopravy a energetické účinnosti;

23. vyzývá místní a regionální orgány, aby co nejvíce využívaly licence s otevřeným zdrojovým kódem. Software a softwarové prvky dodávané na zakázku pro vlastní potřebu místních orgánů by v zásadě měly být vyvíjeny na základě softwarové licence, která zákazníkům umožní produkt upravovat, dále vyvíjet a šířit v souladu s jejich přáními a potřebami, nebo tak činit prostřednictvím třetí strany. To podporuje skutečné vytváření systémů a otevřenou hospodářskou soutěž založenou na znalostech. Převážná část odměn za projekty s otevřeným zdrojovým kódem se navíc vyplácí místním a regionálním orgánům v EU, nikoli subjektům z třetích zemí. Opakovaně použitelná řešení zvyšují důvěru a zaručují transparentnost, a tím získávají souhlas občanů;
24. zdůrazňuje, že pokud jde o interoperabilní veřejné služby, bylo by možné uvést digitální informace zpracovávané orgány veřejné správy do souladu s otevřenými specifikacemi či otevřenými standardy a zpřístupnit je a opakovaně používat jako veřejně přístupné údaje, pokud nepodléhají určitým omezením (např. z důvodu ochrany osobních údajů, důvěrnosti nebo práv duševního vlastnictví) ⁽²⁾. V tomto ohledu souhlasí s tím, že je třeba „zajistit rovné podmínky pro otevřený software a prokázat aktivní a spravedlivé zvážení používání otevřeného softwaru s přihlédnutím k celkovým nákladům na vlastnictví tohoto řešení“ ⁽³⁾, přičemž je třeba preferovat otevřené specifikace;
25. podporuje návrh, který předložilo GR CNECT na digitálním shromáždění v roce 2019 a který spočíval v zavedení indexu „DESI-Local“, jenž by doplnil stávající index digitální ekonomiky a společnosti (DESI) vypracovávaný každým rokem v jednotlivých členských státech. Doporučuje navázat úzkou spolupráci mezi GR CNECT, Evropským výborem regionů, sítí ESPON (Evropská pozorovací síť pro územní plánování) a dalšími iniciativami a institucemi s cílem vypracovat návrh takového indexu, který by pak mělo každoročně sestavovat GR CNECT paralelně k vnitrostátnímu indexu DESI;
26. považuje index DESI-Local za důležitý nástroj, který umožní posuzovat územní dopad budoucích politik EU a řídit je, a podporovat tak větší digitální začlenění a zjišťovat konkrétní problémy spojené s digitální nerovností. VR zdůrazňuje, že index DESI-Local by byl pro města a regiony v Evropě užitečný také v souvislosti se zjišťováním společných problémů a osvědčených postupů a podporováním vzájemného učení a spolupráce měst s regiony;
27. vzhledem ke kladným zkušenostem s iniciativou WiFi4EU navrhuje koncipovat podobné iniciativy, které budou snadno použitelné a nezpůsobí příjemcům velkou administrativní zátěž. Podobný systém poukázek by mohl být zaveden u digitálních auditů prováděných na místní úrovni, v jehož rámci by zúčastněné místní orgány obdržely poukázku na první posouzení dostupnosti a kvality digitálních služeb ve své komunitě, jehož závěry by pak byly podkladem pro informovanou diskusi v místní radě a s místními občany. Tyto zprávy o auditu by měly být využívány také při poskytování poradenství ohledně provázání s podobnými iniciativami v jiných místních orgánech v EU a při posuzování případné potřeby další podpory ze strany EU;
28. zdůrazňuje, že nezbytným předpokladem digitální transformace je udržitelná a konkurenceschopná ekonomika EU založená na datech a orientovaná na člověka, která se opírá o kvalitní data a respektování práv a soukromí jednotlivce. Evropa by měla zaujmout globální přístup a vypracovat rámec pro správu dat – přičemž ta by měla být považována za veřejné statky a zdroje demokracie a místního rozvoje – a pokyny pro nakládání s daty s cílem řešit nejednotnost a roztržitost;
29. vyzývá k posílení ochrany osobních údajů, jež by řešilo zejména otázku uplatňování obecného nařízení o ochraně osobních údajů v oblastech obecného zájmu, a zdůrazňuje potřebu evropské definice pojmu „údaje obecného zájmu na územní úrovni“;
30. zdůrazňuje, že je zapotřebí řešit zásadní otázku dat, a to jako takovou, ale i v souvislosti s umělou inteligencí, a způsob, jakým se k ní staví místní a regionální orgány. Výbor by k tomu mohl přispět tím, že usnadní výměnu osvědčených postupů a prohloubí úvahy o tom, jak místní a regionální orgány spravují osobní a veřejné údaje. VR dále zdůrazňuje úlohu, kterou veřejně přístupná data hrají při šíření digitálních inovací pro jednotlivá území, coby demokratický protějšek a zdroj oživení angažovanosti občanů. S ohledem na problémy spojené s ochranou a svrchovaností v oblasti dat obecného zájmu ze strany digitálních gigantů zároveň vyzývá k důkladnému zvážení zásad pro oběh dat;

Zaměření na občany

31. vyzývá všechny úrovně veřejné správy, aby usilovaly o větší zapojení občanů a posílení jejich postavení v rámci digitalizace, a umožnily jim tak, aby se podíleli na společném vytváření nových digitálních řešení zaměřených na různé potřeby občanů, zejména v souvislosti s projekty inteligentnějších měst a společenství. Namísto technologicky motivovaného vývoje produktů by se pozornost měla zaměřit na vývoj postupů, služeb a výrobků orientovaných na člověka, včetně designu zaměřeného na uživatele, tvorby založené na spolupráci a rychlého provádění pilotních projektů;

⁽²⁾ New European Interoperability Framework – Promoting seamless services and data flows for European public administrations (Nový evropský rámec interoperability – Podpora bezproblémového poskytování služeb a předávání údajů ze strany evropských orgánů veřejné správy) (https://ec.europa.eu/isa2/sites/isa/files/eif_brochure_final.pdf).

⁽³⁾ Tamtéž.

32. zdůrazňuje, že digitalizace je otázkou důvěry, bez níž nelze vyvíjet veřejné služby elektronické správy ani zaručit spotřebitelům nezbytnou ochranu;
33. zdůrazňuje, že je zapotřebí rozvíjet místní veřejné kapacity s cílem čelit digitálním výzvám a posílit autonomii místních orgánů tváří v tvář digitálním gigantům. Vytváření místních veřejných platforem a platforem občanské společnosti, které budou poskytovat mimo jiné digitální školení, je krokem správným směrem;
34. podotýká, že digitální technologie sice občanům nabízejí nové možnosti v oblasti připojení a šíření informací, skrývají však zároveň nová rizika, jako např. kybernetické útoky a podvody, odcizení dat, ohrožení občanských svobod a veřejných opatření, především na místní úrovni, či pokusy o destabilizaci našich demokracií. Investice do kybernetické bezpečnosti mají tudíž zásadní význam, neboť důvěra a informovanost jsou základem Digitální Evropy pro všechny;
35. vyzdvihuje význam gramotnosti v oblasti umělé inteligence, aby se občané mohli zapojit do společenské diskuse o umělé inteligenci a kriticky hodnotit formulovaná tvrzení;
36. upozorňuje na důležitost ochrany spotřebitele, pokud jde o digitální služby. Prosazování platných pravidel a povědomí o nich může zlepšit přístup lidí ke spravedlnosti a zvýšit jejich důvěru v elektronický obchod. Ke zjednodušení situace by měl přispět například plánovaný zákon o digitálních službách;
37. připomíná, že v roce 2017 nemělo 43 % obyvatel EU dostatečné digitální dovednosti ⁽⁴⁾ a pouze jedna pětina podniků uvedla, že svým zaměstnancům nabídla školení v oblasti informačních a komunikačních technologií ⁽⁵⁾. Výbor regionů zdůrazňuje, že místní a regionální aktéři by měli zaručit systematický rozvoj digitálních dovedností na všech úrovních vzdělávání, od raného vzdělávání až po studium vedoucí k odborné či akademické kvalifikaci, a jako nezbytnou součást celoživotního učení. Při tom by měl být uplatňován Evropský rámec digitálních kompetencí a další podobné rámce kvalifikací v oblasti digitálních dovedností. Výbor zdůrazňuje, že digitální vzdělávání musí zároveň rozvíjet schopnost kritického myšlení, a zajistit tak, aby uživatelé digitálních technologií nepřijímali obsah tak pasivně a byli schopni tyto technologie racionálně a sociálně využívat;
38. vyzývá ke sdílení osvědčených postupů v zájmu rozvoje digitálních dovedností – zejména zranitelných skupin – mimo rámec formálního vzdělávacího systému, mj. prostřednictvím lepšího využívání iniciativ zaměřených na digitální dovednosti, jako je Evropský týden programování, Den bezpečnějšího internetu, Koalice pro digitální dovednosti a pracovní místa a nástroj Euro-pass-životopis;
39. zdůrazňuje, že digitální transformace mění pracovní návyky, náplň pracovních míst a povolání, což nevyhnutelně vede k tomu, že některá pracovní místa ztrácejí své opodstatnění. Proto musí být veřejný sektor a podniky schopny se modernizovat a přeškolenat pracovníky. K neustálému zlepšování dovedností lidí v pracovním životě je nezbytná řada opatření a mechanismů;
40. zdůrazňuje, že veřejné on-line služby a mobilní aplikace musí být přístupné, aby je mohli využívat jakýkoliv uživatelé za jakýchkoliv situací bez ohledu na případné znevýhodnění či zdravotní postižení. Musí být okamžitě provedena směrnice o přístupnosti;
41. připomíná, že digitalizace zlepšuje dostupnost veřejných služeb pro osoby, které jsou schopny a ochotny využívat internet. Zároveň by se digitalizace mohla ukázat jako výzva pro ty, kteří mohou digitální služby potřebovat nejvíce, a zvýšit tak riziko digitální nerovnosti. Místní orgány by proto měly sledovat vývoj digitální nerovnosti a hledat způsoby, jak zabránit digitálnímu vyloučení;
42. požaduje, aby bylo do všech digitálních opatření zapracováno hledisko rovnosti žen a mužů. Vítá iniciativy, jako je prohlášení Digital4Her, které prosazuje začlenění žen do technologických odvětví;

Infrastruktura

43. zdůrazňuje právo všech evropských občanů na připojení, které jim umožňuje zapojit se do digitální společnosti a získat přístup k digitálním službám. Stabilní a plošná digitální infrastruktura umožní využívat výhod digitálního věku všem lidem, bez ohledu na to, kde se nacházejí. Politika EU by se v budoucnu měla zaměřit na snižování nákladů na zavádění a využívání širokopásmového připojení v místních komunitách, bez ohledu na jejich velikost a hustotu obyvatelstva;
44. upozorňuje zejména na potíže se zaváděním digitální infrastruktury v nejbližších regionech, které vznikají v důsledku jejich omezení a odlehlosti od evropského kontinentu. Proto zdůrazňuje, že je třeba zajistit, aby tyto regiony měly stejně jako jiné evropské regiony (včetně těch nejbližších) plné právo na připojení;

⁽⁴⁾ DESI 2019.

⁽⁵⁾ Enterprises providing training to their personnel to develop their ICT skills, 2017.

45. zdůrazňuje, že digitální služby a služby elektronické správy vyžadují vysokorychlostní, nepřerušované širokopásmové připojení, které by mělo být k dispozici také v oblastech, kde stávající obchodní podmínky nepodporují rozvoj připojení. Optické sítě by měly být založeny pokud možno na otevřeném přístupu, kdy vlastník sítě (například regionální družstvo) umožňuje všem zainteresovaným operátům poskytovat služby koncovým uživatelům. Stávající optické sítě by měly být zpřístupněny hospodářské soutěži;
46. vítá investice programu Digitální Evropa do pokročilé vysokokapacitní digitální infrastruktury, jako jsou sítě 5G, které jsou nezbytné k zavedení digitálních služeb a technologií po celé Evropě. Výbor se domnívá, že v tomto ohledu hraje širokopásmové připojení klíčovou úlohu při rozvoji inovativních a konkurenceschopných digitálních služeb, za předpokladu, že rychlá typizace sítí 5G zajistí interoperabilitu telekomunikačních sítí;
47. upozorňuje na nutnost spolehlivých vysokorychlostních datových připojení v Evropě, a to nejen v zájmu podpory digitálních služeb a ekonomiky založené na datech, ale také v zájmu plného využití potenciálu pokročilých technologií v oblastech, jako je automatizace a inteligentní zemědělství. Co se týče komunikačních technologií pro inteligentní a interoperabilní systémy a služby, měla by být podporována zásada technologické neutrality;

Financování a součinnost s ostatními politikami EU

48. očekává, že v novém programu Digitální Evropa budou vyčleněny dostatečné finanční prostředky na dovednosti, vysoce výkonnou výpočetní techniku, inovační centra a podporu zavádění technologií umělé inteligence;
49. navrhuje provádět program Digitální Evropa prostřednictvím rozsáhlých regionálních sítí center pro digitální inovace, které budou financovány z prostředků programu a budou součástí digitálních strategií s výrazným regionálním rozměrem, které osloví všechny složky společnosti (a budou financovány z programů ESI fondů);
50. považuje za důležité, aby byly program Digitální Evropa a další evropské programy zahrnující digitální opatření (např. Horizont Evropa, Nástroj pro propojení Evropy a ESF+) sloučeny co nejjednoznačnějším a nekomplementárnějším způsobem, aby se zabránilo zdvojení a dosáhlo se součinnosti.

V Bruselu dne 9. října 2019.

předseda
Evropského výboru regionů
Karl-Heinz LAMBERTZ
